

**ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΚΔΟΤΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ
ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ**

1. Ισιδώρα Βέρρα, Αναστασία Δαβιδοπούλου κ.ά., *Αντώνιος Σπύρης. Νοτάριος & Πρωτόπαπας Κερκύρων. Πρωτόκολλο (1560-1567)*, [Πηγές της επτανησιακής ιστορίας 1] Κέρκυρα 2007

(α) Εκδοτικές Αρχές (σελ. xxxvii-xxxix)

Όπου κρίθηκε αναγκαίο αποκαταστάθηκε η στίξη και χωρίστηκαν σιωπηρά οι λέξεις με ή χωρίς απόστροφο («καθ' ἐκάστην», «ἐξ ἀμελείας»), προκειμένου να διευκολυνθεί η ανάγνωση και η κατανόηση των εγγράφων. Στο ίδιο πλαίσιο κεφαλαιογράφηκαν με τα αρχικά γράμματα όλων των κύριων ονομάτων προσώπων ημερών μηνών, θεσμών και τόπων. Αντίθετα κεφαλαία γράμματα του κειμένου αντικαταστάθηκαν με πεζά, όπου δεν θεωρήθηκαν απαραίτητα χωρίς αυτό να επισημαίνεται κάθε φορά. Επίσης το τελικό σίγμα στο μέσο των λέξεων έχει αποδοθεί με σίγμα («προσφέρει» και όχι «προσφέρει») και αντίστροφα το σίγμα αντικαθίσταται με σίγμα τελικό, όταν το πρώτο εμφανίζεται ως τελικό. Ως προς τις βραχυγραφίες δεν ακολουθήσαμε απόλυτα την συνηθισμένη πρακτική της ανάλυσης των συντμήσεων εντός παρενθέσεων, για να μην επιβαρυνθεί η ανάγνωση, κυρίως όταν πρόκειται για τύπους γνωστούς συχνά επαναλαμβανόμενους όπως είναι η χ γράφει με νέες καταλήξεις των πτώσεων ή τα λεγόμενα *nomina sacra*.

Στο τέλος κάθε πράξης παρατάσσεται κριτικό υπόμνημα. Εκεί καταγράφτηκαν αναφορικά με κάθε στίχο ποικίλες παρατηρήσεις αφενός για την εξωτερική εμφάνιση του πρωτοτύπου και αφετέρου για δικές μας διορθώσεις ή επεξηγήσεις. Στην παρούσα έκδοση χρησιμοποιήθηκαν επιπλέον και τα ακόλουθα κριτικά σημεία: < >, γωνιώδεις αγκύλες όπου περικλείονται προσθήκες των εκδοτών σε γράμματα οι λέξεις που απροσεξία παραλήφθηκαν από το νοτάριο: [], ορθογώνιες κάθετες αγκύλες όπου υποδεικνύονται γράμματα οι λέξεις αμφίβολης ανάγνωσης ή συμπλήρωσης του εκδότη λόγω φθοράς του χαρτιού: [[]] διπλές ορθογωνίες αγκύλες όπου τοποθετήθηκαν οβελιστέες λέξεις ή γράμματα συνήθως διότι έχουν επαναληφθεί εσφαλμένα από το νοτάριο και { } άγκιστρα όπου εμπεριέχονται γράμματα οι λέξεις που έχει διαγράψει ο ίδιος ο νοτάριος.

(β) Απόσπασμα έκδοσης (σέλ. 51)

(62)

ΣΥΣΤΑΣΗ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑΣ

1521, 12 Αύγουστου

185r τῆ ἰβ^η τοῦ Αὐγούστου. Ἐσωθεν νάρθ(η)κ(ος) τῆς ἐνδόξ(ου) μονῆς [[τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου]] τῆς Ἁγίας Τριάδος, κυρ Ἀλιβίζιος ὁ Πα[ργ]ηνος ^l2 καὶ κυρ Γεώργ(ιος) ὁ Σγούρος Ἀβλωνίτης, παρόντες σωματικῶς ὁμοῦ καὶ ἰσῶλιδουμ, συ<ν>εφώνησαν μετὰ τοῦ παρόντος κυρ Γεωργ(ίου) Μερκουρ(η) ^l3 καὶ ἔλαβον κατὰ τὸ παρὸν ἐνώπιον ἐμοῦ τοῦ ὑπογεγραμμένου νοταρίου καὶ τῶν κάτωθεν μαρτύρων τζεκίνια 4 ^l4 νὰ τὰ σύρουσιν εἰς τὸ παρὸν ταξίδ(ιον) αὐτῶν, ὅπερ μέλλωσι ποιῆσαι Θεοῦ εὐδοκοῦντος, με τὴν τεταρτίαν ^l5 αὐτῶν ὡς σύνηθες. Κατ' ἐνώπιον τοῦ αἰδεσιμότατου πρωτοπαπᾶ Κερκύρων κυρίου Ἄνων(ίου) Σπειρ(ῆ) καὶ κυρ Γεωργ(ίου) τοῦ Κασφίχ(η), μαρτύρων.

¹ post Θεοτόκου τῆς: Κεχαριτωμένης delevit

2. Σοφία-Αικατερίνη Πανταζή, *Εμμανουήλ Τοξότης. Νοτάριος Κέρκυρας. Πρωτόκολλο. Πράξεις των ετών 1500-1503*, [Πηγές επτανησιακής ιστορίας 2, Κέρκυρα 2007

(α) Εκδοτικές Αρχές (σελ. lxxiv-lxxix)

Η ορθογραφία του κειμένου είναι προσαρμοσμένη κατά το δυνατόν στο γλωσσικό περιβάλλον και τη γραμματική της εποχής του νοταρίου: για παράδειγμα, οι τύποι της υποτακτικής του β' και γ' προσώπου δεν έχουν ποτέ υπογεγραμμένο ι, γι' αυτό και αποφύγαμε να το αποκαταστήσουμε στις καταλήξεις των σχετικών ρηματικών τύπων.

Το ζήτημα της αποκατάστασης της στίξης σε νομικού περιεχομένου κείμενα παραμένει ανοιχτό και αυτό γιατί η διακοπή του λόγου σε τέτοιου είδους κείμενα μπορεί να αλλοιώσει το περιεχόμενο. Γενικά σταθήκαμε φειδωλοί στην αποκατάσταση της στίξης και προσπαθήσαμε σε ομοειδείς κατηγορίες συμβολαίων να τηρήσουμε την ομοιομορφία. Ας ληφθεί υπόψη ότι ο νοτάριος ακόμη και σε εκτενή κείμενα δεν εφαρμόζει κανόνες στίξης, με εξαίρεση το κόμμα που θέτει μετά από ένα βαπτιστικό κύριο όνομα ή ένα σημάδι εν είδει άνω τελείας πριν από το «και».

Σιωπηρά αποκαταστάθηκαν οι βραχυγραφίες, επιμηήσεις, συντμήσεις ή συγκοπές των καταλήξεων που κατά κόρον χρησιμοποιεί ο νοτάριος. Για να αποφευχθεί η δυσάρεστη οπτική εντύπωση ενός κειμένου γεμάτο παρενθέσεων, προτιμήθηκε να ακολουθούν λύσεις που θα εξομάλυναν το κείμενο χωρίς να μειώσουν την αξία της ιστορικής ορθογραφίας της γραμματικής. Έτσι αποκαταστάθηκαν σιωπηρά οι λέξεις που οι βραχυγραφίες τους είναι γνωστές και δεν στερούν από την παλαιογραφική προσέγγιση του κειμένου καμία πρωτοτυπία, όπως τα *nomina sacra*, ουσιαστικά με καθιερωμένες πολύ γνωστές συντομογραφίες (πατήρ, μήτηρ, μαρτυς), λέξεις σχετικές με νομίσματα ή μέτρα και κύρια ονόματα.

Η έκδοση των πράξεων συνοδεύεται από κριτικό υπόμνημα στο οποίο δηλώνονται: α) οι διαγραφές του ίδιου του νοταρίου· β) οι λέξεις ή φράσεις που είναι γραμμένες στο διάστημα ή στο περιθώριο· γ) διπλογραφίες του νοταρίου· δ) οι διορθώσεις· ε) οι δικές μας διορθώσεις· στ) αλληλοπαραπομπές σε συναφείς πράξεις· ζ) οι σημειώσεις στα περιθώρια των εγγράφων καθώς και η) πράξεις που έχουν ανάγκη ακυρωθεί στο πρωτόκολλο και θ) οι βιβλιογραφικές αναφορές σε προηγούμενες εκδόσεις έστω και τμηματικές των κειμένων των πράξεων. Τέλος τα κριτικά σημεία που χρησιμοποιήθηκαν για την έκδοση είναι

(): ανάπτυξη των συντομογραφιών βραχυγραφιών και καταλήξεων·

< >: προσθήκες λέξεων ή γραμμάτων που από απροσεξία παρέλειψε ο γραφέας·

[]: συμπληρώσεις στα σημεία όπου το χαρτί είναι φθαρμένο·

[[]]: γράμματα ή λέξεις οβελιστέες λόγω διπλογράφησης από τον γραφέα·

{ } : γράμματα ή λέξη που διέγραψε ο γραφέας·

† †: χωριό νοσούν, σε περίπτωση που δεν αντιλαμβανόμαστε το νόημα μιας λέξης ή φράσης.

163 (249), σελ. 139

ΜΙΣΘΩΣΗ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ

1502, Ὀκτωβρίου 5

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. Σὲρ Τζουάννης ὁ Τροῦς παρὼν ὠμολόγησεν ὅτι ἐσυμφώνησεν μετὰ τὸν παρόντ(α) Ἰουδ(αῖον) Μόσχον ^{l2} τοῦ Μιχάλλ(η) καὶ ἐνοικίασε πρὸς αὐτὸν τὸ ἐργαστήριον τῆς ἀββεσταρίας, ὁποῖω κρατεῖ ^{l3} αὐτὸς τὴν σήμερον διὰ ἕνα χρόνον

ἐρχόμενον τέλ(ειον), ἀρχινόντας ἀπὸ τὴν πρώτ(ην) I⁴ τοῦ διαβασμένου Σεπτεμβρίου μηνὸς διὰ ὑπέρπυρα μ' πλερόνοντας αὐτὰ τετραμηναίον.
Μάρτυρες I⁵ Θεόδ(ω)ρ(ος) ὁ Μοραήτις καὶ Γεώργ(ιος) Ρομαίος.

3 post ἀπὸ τὴν: αὖριον delevit.

3. Χαράλαμπος Κ. Παπαστάθης, *Το Χρονικό της Ορμούλιας*, Θεσσαλονίκη ²2006

(α) Εκδοτικές Αρχές (σελ. 11-12)

Κατὰ τὴ μεταγραφὴ τοῦ χειρόγραφου διατήρησα πιστὰ τὴν ὀρθογραφίαν, τὴν στίξιν, τὸν χωρισμὸ τῶν συλλαβῶν καὶ τὸν τονισμὸ, μολοντί ὁ χρονικογράφος δὲν μπορεῖ νὰ θεωρηθῆ ἄριστος γνώστης τῆς γραμματικῆς καὶ τοῦ συντακτικοῦ. Ἀκόμη καὶ ὅταν ὁ τονισμὸς λείπει ἢ εἶναι ἐλλιπής, δὲν τὸν συμπλήρωσα. Τὸ ἴδιο στὴν ἔνωση καὶ τὸν χωρισμὸ τῶν λέξεων. Ἡ χωρὶς καμμιά ἐπέμβαση ἐκδοσὴ τοῦ Χρονικοῦ σκοπὸ ἔχει τὴν ὅσο τὸ δυνατὸ πιστότερη ἀπόδοσιν τῆς γνησίας μορφῆς τοῦ κειμένου τοῦ, ἔτσι ὥστε ὁ ἀναγνώστης νὰ ἀποκομίσει ἀνάγλυφον τὴν εἰκόνα τοῦ, ὅπως ἀκριβῶς τὸ ἀποτύπωσε ὁ χρονικογράφος. ΓΙΑ τὸν ἴδιο λόγον, στὸ κείμενον τοῦ Χρονικοῦ διατήρησα τὸν τύπον Ὀρμήλια, ποῦ ὁ ἴδιος χρησιμοποιεῖ. Τὰ κριτικὰ σημεῖα ποῦ χρησιμοποίησα στὴν ἐκδοσὴ τοῦ κειμένου εἶναι τὰ ἀκόλουθα:

[] = γράμματα διαγραφόμενα ἀπὸ τὸν γραφέα

[] = γράμματα ἐλλείποντα καὶ συμπληρούμενα

..... = γράμματα μὴ υπάρχοντα λόγω φθορᾶς τοῦ χάρτου

| | = γράμματα προστιθέμενα ἀπὸ τὸν γραφέα στὸ διάστιχο

() = ἀνάλυσις βραχυγραφιῶν

{ } = γράμματα διαγραπτέα ἀπὸ τὸν ἐκδότη

(()) = γράμματα ἐπαναλαμβανόμενα ἀπὸ τὸν γραφέα

(β) Απόσπασμα ἐκδοσῆς (46.11–47.11)

Εἰς δὲ τοὺς 1830, Μαΐου 8. εὐγῆκε, μίαν ἐπιστολὴν ἀπὸ τὸν Πατριάρχην, μὲ βασιλικὴν προσταγὴν, μὴνύοντάς μας, ὅτι εἰς τὸ ἐξῆς, θέλουσι κοποῦν ὅλα τὰ δοσίματα, καὶ ὅτι θέλει εἰρηνεύσῃ ὁ κόσμος ὅλος καὶ ὅτι θὰ κρινώμεσθαι εἰς τοὺς ἀρχηγερεῖς μας, τὴν ὁποῖαν τὴν ἐδιαβάσαμεν ἐπ' ἐκκλησίας, ὡς τόσον ἀφ' ἄκουσαν, οἱ χριστιανοὶ. Τίς δύναται νὰ διηγηθῆ, τὴν τόσῃν χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν ὅπου ἔλαβον· ὅθεν κακῶς καὶ ἀνωφελῆς ἐχάρισαν. ἐπειδὴ ἀντὶς νὰ ἐλαφροθοῦν τὰ δοσίματα, αὐτὰ τὰ ἐπερίσσευσαν, ὅπου - σήμερον - τὸ κάθε χαρτὶ, τὸ ὀρογουζιοῦ, τὸ ἔκαμον. πρὸς 400 γρόσια. Εἰς αὐτὸν δὲ τὸν χρόνον Αὐγούστου, 21, ἔδειξε ἕν σημεῖον, ὁ παντοδύναμος θεὸς, ὅπου ὄντας τὸ φεγγάρι 15 ἡμερῶν, ἐκρύφθη ἡ

ἔλαμφίς του (ἕως δυνάμιση), (ὡ τῶν κρυφίων μυστηρίων σου κύριε) ἕως δυνάμιση ὤραις. τὰ δὲ χαράτζια τὰ ἐπλερώσαμει πρὸς 30: γρόσια, παρ(άδες) 14. Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον μαί(ου) μη(νός) εὐγῆκε ὁ σιατραζάνης πρῶτος τοῦ βασιλέως μὲ προσταγὴν βασιλικήν, καὶ μὲ ἀπόφασιν ὅπου τὸ ἔθνος του, ἢ νιζάν νὰ τὸ δώσει, ἤγουν ἀλαφρανκα | (φ. 10^ν) τακτικὸν νὰ τὸ κάμῃ· ἢ νὰ τοὺς ἀφανίση ὅλους, ἐὰν δὲν ὑποταχθοῦν εἰς αὐτὸν. τέλος ἔφθασε καὶ ἕως εἰς τὰ πετώλια τὸ μοναστήρι. ἀκουωντας ἡμεῖς οἱ ραγιάδες καὶ χριστιανοῖ, ἕνα τοιοῦτον νιζάμι, ἠλπίσαμει ὅτι θέλει ἐλαφροθοῦμαι ἀπὸ τὰ δασίματά ὅπου μᾶς ἔρριχναν, ὄντας νιζαμτζής, αὐτὸς, ἀντὶς ὅμως νὰ μᾶς ἐλαφρόση, μᾶς ἔρριξε καὶ ἄλλα ὀρογούζια, εἰς ὅλα τὰ χωριά. Εἰς δὲ τὸ εὐτελές μας χωρίον, μᾶς ἔρριξαν γρόσια 1850 εἴτι χίλια ὀκτακόσια πενήντα. Μόνον αὐτὰ τὰ κακὰ εἶχαμαι; Εἶναι καὶ ἄλλα ὅπου δὲν ἠμπορεῖ τινὰς νὰ τὰ περιγράψῃ. ἀπερνοῦσαν τούρκοι ἀρματωμένοι, μὲ τουφέκια, πιστόλια, μαχέρες. Καὶ πάλιν ἡμᾶς ἀγκάρευαν, μὲ χωρὶς τουφέκια, ἢ καὶ μὲ παλιτίφεκα, καὶ τοὺς ἐπηγαίναμαι ἀπὸ χωρίον εἰς χωρίο